

EXTERN KVALITETSGRANSKNING av specialiseringstjänstgöring

Höglandssjukhuset Eksjö

Klinik

Ögonsjukdomar

Specialitet

2020-09-17 – 2020-09-18

Datum

Eksjö

Ort

Kerstin Edlund och Inger Westborg

Inspektörer

Styrkor

- God kollegial stämning på kliniken
- Handledartid schemaläggs
- ST-studietid schemaläggs
- Administrativ tid schemaläggs
- Individuellt utbildningsprogram finns och skall revideras årligen samt vid behov
- Specialistkollegium har genomförts
- Tillgång till "back-up läkare"/frågedoktor att rådfråga finns på alla arbetspass.
- Det finns möjligheter till adekvat sidoutbildning
- Kliniken har god teknisk utrustning
- Uppnådd kompetens och handledarsamtal dokumenteras av ST-läkarna
- ST-läkaren erbjuds göra specialistexamen. Tid för instudering på arbetstid ges
- Korta kommunikationsvägar inom den lilla enheten

Svagheter

- Brist på specialistläkare för klinikens uppdrag
- Verksamheten något liten och för fullständig ST-utbildning, krävs ett mycket strukturerat upplägg av hela utbildningen med kompletterande tjänstgöring på andra, större enheter vid sidan av sidoutbildning vilket idag sakas
- Läkarmöte med tid för genomgång och frågor angående angiografier, patientfall och internutbildning finns ej
- Introduktionsprogram finns ej
- Strukturerad granskning av vetenskapliga artiklar förekommer ej
- Möjlighet att fortlöpande bedöma och återkoppla ST-läkarens kompetens i medicinsk vetenskap är begränsad
- Bristfällig möjlighet till kontinuitet i patient – läkarrelationen
- "Back-up läkare" har bristfälligt med tid avsatt för att hinna ge kliniska instruktioner

Förbättringspotential

- Fler specialistkompetenta läkare behövs för klinikens uppdrag som helhet
- För att bredda basen för ST-läkarens utbildning krävs ett strukturerat samarbete med och tjänstgöring på större ögonklinik på länsnivå
- ST-läkare ska delta i jourtjänstgöring utanför ordinarie arbetstid för att tillräcklig volym av jourverksamhet ska uppnås
- Ge möjlighet för ST-läkare att följa vårdförlopp hos inneliggande patienter i samband med placering på större enhet
- Utarbeta ett koncept på enheten över vilka delar som utgör nödvändig sido-utbildning på universitetsklinik
- Strukturerad uppföljning av ST-läkarnas sido-utbildning
- Introduktionsprogram ska utarbetas
- Specialistkollegium ska genomföras årligen
- Använd checklistan som ett levande dokument under hela ST-läkartiden
- Vidareutveckla möjlighet till kontinuitet i patient - läkarrelationen
- Antalet IVT-pass under utbildningstiden ska vara begränsat
- Inför regelbundna läkarmöten varje vecka för att förbättra internutbildningen
- Införa strukturerad granskning av vetenskapliga artiklar "Journal Club"
- Någon typ av utvärderingsinstrument/kunskapskontroll bör ingå inom varje fokusområde
- Strukturerad användning av Mini-CEX/med-sittning
- Uppföljningen och återkopplingen av ST läkarnas utveckling inom ledarskap och kommunikativ kompetens kan förbättras.
- Handledarträffar ska genomföras, lämpligt gemensamt i regionen
- Handledarkontrakt som tydliggör uppdraget

STRUKTUR

A Verksamheten

Ögonmottagningen, Höglandssjukhuset, Eksjö, utgör ett eget verksamhetsområde inom område Kirurgisk Vård, Region Jönköpings län. 2014 infördes vårdval inom ögonsjukvården i Region Jönköpings län där allmän oftalmologi, kataraktoperationer och diabetesscreening omfattas av vårdvalet. Ögonmottagningen Höglandssjukhuset, Eksjö är en av åtta vårdvalsenheter med remisstväng. Övrig ögonsjukvård utgör så kallad kvalificerad ögonsjukvård och bedrivs inom de offentligt drivna ögonmottagningarna i regionen. I Ögonmottagningens uppdrag ingår även att bedriva kvalificerad ögonsjukvård för det direkta upptagningsområdet (Eksjö, Vetlanda, Nässjö, Sävsjö, Aneby och Tranås kommuner) om 110 000 invånare. På kliniken bedrivs öppenvårdsverksamhet; mottagning och kirurgi. Ögonmottagningen har idag fyra specialister, två ST-läkare samt en vikarierande legitimerad underläkare. För få läkare i förhållande till uppdraget. De delar av den specialiserade ögonsjukvården som inte bedrivs på kliniken, exempelvis patienter som kräver slutenvård och/eller narkos remitteras till Jönköping. Bakre segmentkirurgi, korneakirurgi samt skelningskirurgi remitteras till universitetssjukhus. Ingen möjlighet till slutenvård finns. Sammanfattningsvis är verksamheten om den kompletteras med tjänstgöring på större klinik (länsnivå), allsidig nog för att, tillsammans med en väl planerad sidoutbildning på universitetsklinik, erbjuda adekvat bredd inom ögonspecialiteten. Verksamheten har jouransvar för akuta ögonpatienter på vardagar kontorstid, utanför dessa tider hänvisas jourpatienter till ögonkliniken i Jönköping respektive till Linköping. Det finns skriftliga riktlinjer från vårdgivaren om hur specialistutbildningen ska genomföras och utvärderas.

Under granskningen påvisades brister vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Verksamheten har efter granskningen inkommit med handlingsplan, se bilaga. Graderingen är ändrad till C.

Föreskrift

Verksamheten har de förutsättningar som behövs för att genomföra specialiseringstjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket, enligt SPUR-modellen, innebär att:

- Skriftliga riktlinjer från vårdgivaren om hur specialiseringstjänstgöringen ska genomföras finns.
- Skriftliga riktlinjer från vårdgivaren om hur specialiseringstjänstgöringen ska utvärderas finns.
- Tjänstgöringen är tillräckligt allsidig.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

B Medarbetarstab och interna kompetenser

De två handledarna är specialister i oftalmologi och har genomgått handledarutbildning. Möjlighet finns att ge ST-läkarna adekvat handledning. För klinisk instruktion i det dagliga arbetet finns "back-up läkare"/frågedoktor dock med otillräcklig tid avsatt för åtagandet. Gemensam studierektor inom Ögon finns i Region Jönköpings län som är specialistkompetent i oftalmologi och har genomgått handledarutbildning. Hon har en skriftlig uppdragsbeskrivning och arbetstid avsatt för sitt uppdrag. Vetenskaplig handledare med forskningserfarenhet finns på enheten, möjlighet till stöd med projektarbeten finns även inom Region Jönköpings län, främst inom Futurum, och universitetskliniker inom oftalmologi.

Föreskrift

- Samtliga huvudansvariga ST-handledare har specialistkompetens i avsedd specialitet.
- Samtliga huvudansvariga ST-handledare har genomgått handledarutbildning.
- Tillgång till specialistkompetent studierektor med handledarutbildning finns.
- Tillräckligt många läkare med relevant specialitet och kompetens finns för att alla ST ska få adekvat handledning.
- Tillräckligt många läkare och andra medarbetare med relevant kompetens finns för att instruktioner ska kunna ges.

Allmänna råd

- Studierektorn har relevant specialistkompetens.

Kvalitetsindikator

- Generella skriftliga instruktioner för ST-handledning finns.
- Regelbundna handledarträffar för ST-handledarna finns.
- Skriftlig uppdragsbeskrivning för SR finns.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.

C Lokaler och utrustning

God teknisk utrustning finns och lokalerna är ändamålsenliga för dagens ögonsjukvård. ST-läkarna har egen expedition med arbetsplats och dator. Tillgång till bibliotekstjänst finns.

Föreskrift

Verksamheten har de förutsättningar som behövs för att genomföra specialiseringstjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket, enligt SPUR-modellen, innebär att:

- Adekvat utrustning för diagnostik, utredning och behandling finns.

Kvalitetsindikator

- ST-läkarna har tillgång till funktionell arbetsplats.
- Tillgång till IT-baserade kliniska beslutsstöd, sökbar vetenskaplig databas, stöd från bibliotek eller FoU-enhet finns.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter följs.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

PROCESS

D Tjänstgöringens uppläggning

Enheten har ej ett introduktionsprogram. ST-läkarna har ST-kontrakt. ST-läkare har ett individuellt utbildningsprogram som överensstämmer med målbeskrivningen. Det individuella utbildningsprogrammet ska revideras minst årligen och vid behov. Även legitimerade läkare med längre vikariat på kliniken får handledning och utsedd handledare. Den sammanlagda jourtjänstgöringen understiger 20 % av den aktiva tjänstgöringstiden på kliniken. Enheten erbjuder sidoutbildning inom de områden som saknas på kliniken samt kortare auskultationsperioder i för ST-läkarens utbildning relevanta områden. Möjlighet att bedöma och handlägga akuta patienter på kvällar och helger bör ske genom samarbete med större klinik. Det saknas etablerat samarbete med närmaste större ögonklinik avseende ST-läkarnas tjänstgöringar. Tjänstgöringen lokalt måste kompletteras med tjänstgöring på länsklinik.

Under granskningen påvisades brister vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Verksamheten har efter granskningen inkommit med handlingsplan, se bilaga. Graderingen är ändrad till C.

Föreskrift

Verksamheten har de förutsättningar som behövs för att genomföra specialiseringstjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket, enligt SPUR-modellen, innebär att:

- Det finns skriftliga riktlinjer för hur målbeskrivningen ska uttolkas samt styrande dokument för tjänstgöringens upplägg.
- Jourtjänstgöring/beredskap uppfyller kraven i målbeskrivningen.

Föreskrift

- Alla ST-läkare har individuellt utbildningsprogram som utgår från kraven i målbeskrivningen.
- Det individuella utbildningsprogrammet följs regelbundet upp och revideras vid behov i samråd med SR, HL och ST-läkaren.

Allmänna råd

- SR bör utgöra en organisatorisk stödfunktion till verksamhetschef, handledare och ST-läkare.
- SR bör medverka till utarbetning av ST-läkarnas introduktionsprogram.
- SR bör ta del av verksamhetschefens och handledarens bedömning av ST-läkaren.

Kvalitetsindikator

- Alla ST-läkare får introduktion till tjänstgöringen.
- Tillgång till individuella utbildningsprogram och handledning för de leg läkare utan specialistkompetens som arbetar vid enheten med siktet inställt på ST finns.
- Alla ST-läkare har lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter att uppnå målen i mål-beskrivningen oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnicitet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.

E Handledning och uppföljning

En personlig handledare är utsedd för varje ST-läkare. Handledarsamtal är schemalagda en timme varannan vecka. Handledarsamtal, uppnådd kompetens, förvärvade kunskaper och färdigheter i enlighet med målbeskrivningen dokumenteras av ST-läkarna.

Specialistkollegium har genomförts årligen. Verksamhetschefen har årliga medarbetarsamtal med ST-läkarna. Möjlighet finns att fråga och få instruktioner i det dagliga patientarbetet av specialisterna på mottagningen men "back-up läkare" har bristfälligt med tid avsatt.

Föreskrift

- Handledningen utgår från det individuella utbildningsprogrammet.
- Det finns en utsedd huvudansvarig handledare för varje ST.
- ST-läkaren har tillgång till handledare under varje utbildningsperiod.
- Fortlöpande bedömning av ST-läkarens kompetensutveckling utifrån målbeskrivningen och utbildningsprogrammet görs under hela ST.
- Kontinuerlig bedömning utförs av verksamhetschef (motsvarande) och huvudsaklig handledare.
- Verksamhetschef (motsvarande) ansvarar för att den kontinuerliga bedömningen dokumenteras.

Allmänna råd

- ST-läkaren bör, utöver handledning, få fortlöpande instruktioner.
- Handledningen är inplanerad i ordinarie tjänstgöringsschema.
- Den huvudansvariga handledaren tjänstgör där ST-läkaren huvudsakligen genomför sin specialiseringstjänstgöring.
- Handledarutbildningen bör omfatta handledning, pedagogik, metoder för bedömning, kommunikation och etik.
- Den fortlöpande bedömningen görs med på förhand kända och överenskomna metoder.
- Påvisade brister i ST-läkarens kompetens leder till en åtgärdsplan.
- Verksamhetschefen eller motsvarande håller regelbundna utvecklingssamtal med ST-läkarna.

Kvalitetsindikator

- ST-läkarnas sidutbildning följs upp.
- Varje enhet har en plan för hur ST-läkare som riskerar hamna i svårighet för att uppnå enskilda delmål, sin professionella utveckling generellt eller av personliga skäl, ska kunna hjälpas.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.

F Teoretisk utbildning

Teoretiska kurser och utbildningar planeras in i ST-tjänstgöringen och ST-läkaren får gå alla förekommande ST-kurser inom specialiteten. ST-läkarna erbjuds även andra externa utbildningar till exempel regionala och nationella ST-dagar inom specialiteten samt landstingsgemensamma kurser inom ledarskap, forskningsmetodik och kommunikation. Internutbildning finns ej på kliniken. Regional intern ST-utbildning (1 timme) planeras varje vecka men har tidvis fallit bort. Schemalagd tid för självstudier ges med två timmar per vecka. Administrationstid finns schemalagd med två timmar per vecka.

Föreskrift

Verksamheten har de förutsättningar som behövs för att genomföra specialiseringstjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket, enligt SPUR-modellen, innebär att:

- Teoretiska utbildningsmoment och kurser planeras in i enlighet med målbeskrivningen.
- ST-läkarna genomgår den teoretiska utbildning som definieras i det individuella utbildningsprogrammet.

Föreskrift

- SR samordnar ST-läkarnas interna och externa utbildning.

Allmänna råd

- Intern utbildning planeras in i det individuella utbildningsprogrammet.
- Extern utbildning planeras in i det individuella utbildningsprogrammet.
- Tid för regelbundna självstudier planeras in i det individuella utbildningsprogrammet.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.

G Medicinsk vetenskap och kvalitetsarbete

Utbildning erbjuds för att erhålla ett medicinskt och vetenskapligt förhållningssätt samt kunskap om kvalitetsarbete, genom landstingsgemensam kurs, och ST-läkare genomför ett skriftligt individuellt forskningsarbete. För detta har arbetstid avsatts i tillräcklig utsträckning och arbetet ska redovisas enligt rekommendation. Kvalitetsarbete genomförs enligt anvisning. Disputerad vetenskaplig handledare finns inom kliniken. Regelbundna möten där medarbetare diskuterar och kritiskt granskar vetenskaplig litteratur saknas. Självständiga forskningsprojekt har avrapporterats från enheten de senaste två åren. I Region Jönköping finns forskningsenhet, Futurum, som möjliggör fortsatt vidareutveckling inom forskning. Inom sjukhuset finns handledare för evidensbaserat kvalitetsförbättringsarbete.

Föreskrift

- Utbildning erbjuds för att uppnå ett medicinskt vetenskapligt syn- och förhållningssätt.
- Goda förutsättningar finns för genomförande av ett skriftligt individuellt arbete enligt vetenskapliga principer.
- ST-läkarnas kompetens i medicinsk vetenskap bedöms fortlöpande och återkoppling sker.
- ST-läkarna ges möjlighet att utveckla kunskap om och kompetens i kvalitets- och patientsäkerhetsarbete.
- Goda förutsättningar finns för att genomföra, dokumentera och redovisa ett kvalitetsarbete.
- ST-läkarens kompetens i kvalitetsutveckling bedöms fortlöpande och återkoppling sker.

Kvalitetsindikator

- ST-läkares genomförda individuella arbeten publiceras eller presenteras vid vetenskapliga möten.
- Tillgång till ett välfungerande doktorandprogram finns.
- Enheten har regelbundna möten där medarbetare diskuterar och kritiskt granskar vetenskaplig litteratur.
- Minst ett, på enheten utfört, självständigt forskningsprojekt har publicerats i vetenskaplig tidskrift eller presenterats vid vetenskapligt möte de senaste två åren.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda, men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter följs.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

H Ledarskapskompetens och kommunikativ kompetens

En kurs inom bland annat ledarskap och kommunikativ kompetensutveckling finns inom Region Jönköping som alla ST-läkare ska genomgå. Med-sittning har använts och gett möjlighet till återkoppling av kommunikativ kompetens. Brister finns inom uppföljning av utveckling inom ledarskap, kommunikation och pedagogik samt återkoppling inom dessa områden. ST-läkare har auskultande läkarstuderande, AT- och ST-läkare inom allmän medicin med på sin mottagning.

Föreskrift

- ST-läkaren ges förutsättningar att utveckla ledarskapskompetens i enlighet med målbeskrivningen.
- ST-läkaren ges kontinuerlig handledning i ledarskapskompetens.
- ST-läkarens kompetens i ledarskap bedöms fortlöpande och med återkoppling.
- ST-läkaren ges förutsättningar att utveckla den kommunikativa kompetensen såväl muntligt som skriftligt i enlighet med målbeskrivningen.
- ST-läkaren ges kontinuerlig handledning i kommunikativ kompetens.
- ST-läkarens kommunikativa kompetens bedöms och återkoppling sker.

Allmänna råd

- ST-läkaren bereds möjlighet att undervisa under handledning.
- ST-läkaren bereds möjlighet att själv handleda under handledning.
- ST-läkaren bereds möjlighet att delta i inom- eller mellanprofessionell reflektion i grupp.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.

Kirurgisk vård

Ögonmottagningen Höglandssjukhuset
Maria Christensson
010-2435850
maria.christensson@rjl.se

Lipus AB, Box 5610, 114 86 Stockholm.

Handlingsplan efter SPUR inspektion

Område A Verksamheten

Verksamheten har fått påpekande om att tjänstgöringen för ST läkare inte är tillräckligt allsidig

Handlingsplan: ”Verksamhetslokal riktlinjer för specialiseringstjänstgöring (ST) inom oftalmologi i Region Jönköpings län”

I detta dokument (se bilaga) finns tydligt inskrivet vad som ingår i ST utbildningen för att få en allsidig utbildning. På ögonmottagningen Höglandssjukhuset följs detta.

Område D Tjänstgöringens upplägg

Verksamheten har fått påpekande om att introduktionsprogram inte finns, jourtjänstgöring/beredskap uppfyller inte kraven.

Handlingsplan: Introduktionsprogram är framtaget (se bilaga)

Vad gäller jour och beredskap ingår det i efter andra året av ST tjänstgöringen. Ögonverksamheterna i Region Jönköpings län har påbörjat ett arbete gällande samverkan mellan mottagningarna. För att täcka det som saknas lokalt får täckas upp med tjänstgöring länsjukhuset Ryhov Jönköping.

Med vänlig hälsning
Maria Christensson
Verksamhetschef